

PUBLIKATIES

MET BIJDRAGEN VAN JOHN VAN VLIET, MARJA ZANDBERG EN HENK WIJKHUISEN

VELDGIDS MOSSEN

Klaas van Dort, Chris Buter en Paul van Wielink, 1998. Veldgids Mossen. Uitgave: KNNV. ISBN 90 5011 110 6. Prijs: Fl. 49,95 (KNNV-leden Fl. 44,95).

Voor de leek gaat een wereld open met deze veldgids in handen. Eerst vindt er een korte kennismaking plaats met mossen aan de hand van informatie wat mossen nu eigenlijk zijn. Het begint met de omschrijving "kleine sierlijke plantjes, die groepsgewijze en in aanzienlijke hoeveelheid bij elkaar groeiend voorkomen...". Beter zou de omschrijving "minuscuul kleine plantjes" zijn. Zeker als je leest op blz. 61 dat zelfs met een loep mossen soms moeilijk te vinden zijn. De veldgids vervolgt met handige informatie over uiterlijk en voortplanting: geslachtelijk, ongeslachtelijk en zelfs geslachtelijk én ongeslachtelijk. Wat is de plantenwereld toch fascinerend. En ja, mossen zijn ook planten. Voordat je kunt beginnen met het op naam brengen van de mossen worden handige tips gegeven voor het gebruik van de loep en groeivorm als waar groeit een mos? Het is wel duidelijk dat eenieder die zich serieus met mossen wil bezighouden een loep zal moeten aanschaffen. Vervolgens kan met behulp van de algemene tabel bepaald worden tot welke groep een bepaald mos behoort. Voor iedere groep is een aparte tabel opgenomen. Verderop komen de verschillende mossen aan bod, geïllustreerd met mooie tekeningen en foto's. Tevens is de stengellengte met een centimeterbalk: donkerrood voor het gemiddelde en uitschieters roze bij de afbeeldingen aangegeven. De woordenlijst schiet enigszins te kort voor de beginner, maar de doorzetter zal enthousiast aan de slag gaan met de veldgids. Voor een snelle herkenning wordt aanbevolen regelmatig in het veld met mossen bezig te zijn. In ieder geval voor beginners is het lidmaatschap van een mossenwerkgroep aan te bevelen. Voor verspreidingskaartjes wordt verwezen naar de Internet-pagina van de Bryologische en Lichenologische Werkgroep: <http://www.hio.hen.nl/~zielman/mossen/blwg>. Tot slot wordt in de index een toelichting gegeven op de wetenschappelijke namen.

CD-ROM, DE VOGELS VAN EUROPA

ETI-BiodiversiteitsCentrum, 1998. Vogels van Europa. CD-ROM voor Windows. Vertaling Guido Keijl. Uitgave: Natuur & Techniek, Uitgeverij Segment B.V. Prijs FL. 99,-. Een vogelgids voor op de computer. Identificeren van vogelsoorten gaat met behulp van een scherm vol silhouetten. Als de vogel is gevonden kunnen allerlei veldken-

merken worden opgevraagd. Ook is er een woordenboek met uitleg van begrippen als eclipskleed, broedseizoen, vlucht etc. aan gekoppeld. Per soort kan het geluid ten gehore worden gebracht. Het zijn deze geluiden die, samen met de foto's en filmpjes die zijn op te vragen, de meerwaarde ten opzichte van een veldgids bepalen. Maar helaas vallen de tekeningen tegen en is van nogal wat vogels helemaal geen foto of filmpje opgenomen. Per soort wordt een link met zijn leefgebied gelegd. Daar is te vinden welke soorten daar nog meer voorkomen. Vanzelfsprekend zijn kaarten met zomer- en winterverspreiding aan te klikken. Behalve de mogelijkheid om snel geluiden van verwante soorten te vergelijken is de CD bruikbaar als 'streeplijst' voor fanatieke waarnemers. Bij iedere soort kan een aantekening worden gemaakt. Aardig is dat op allerlei momenten vogelgeluiden te horen zijn en dat er een determinatiequiz op staat. Bij een goed antwoord roept de koekoek, bij een fout is er een meeuw die je uitlacht. Deze CD kan een goede gids niet vervangen, maar is als aanvulling daarop wel bruikbaar.

VOGELS IN ZUID-KENNERLAND

Steve Geelhoed, Hans Groot, Evert van Huijssteeden, Guido van Leeuwen en Pim de Nobel (redactie), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Uitgave: KNNV en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. ISBN 90 5011 099 1. Prijs Fl. 49,50 (leden KNNV FL.42,50).

Hadden we al een boek dat 'Vleermuizen in het landschap' heet, nu blijken er ook 'Vogels in het landschap' voor te komen. Behalve het toch wat 'open deur' achtige van zo'n titel, gaat in beide gevallen om boeken over beesten in de provincie Noord-Holland. Gelukkig is er nog een ondertitel: 'Van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer'. Een verbazingwekkend dikke pil over een betrekkelijk klein gebied. Waar eindigt deze trend? De 15-delige atlas van de sprinkhanen op Griend? Het wetenschappelijk gehalte is ook wat hoog voor de geïnteresseerde leek. De thematische opzet aan de hand van afzonderlijk besproken deelgebieden beviel mij wel. Ze gaan alleen wel wat abrupt in elkaar over. Ook is daardoor enig gepuzzel nodig als je wilt weten of bijv. de steenuil nog kan worden gezien. Bovendien is het onvermijdelijk dat de informatie over een vogelsoort zich soms wat herhaald. De meeste hoofdstukken zijn in een vlotte stijl geschreven. Het hoofdstuk over de vogelaars van vroeger en nu leest als een stripboek van Suske en Wiske. 'Lommerrijke luthoven' vormden de uitvalbasis voor

'heren met geweren' die al 'causerend' graag 'een konijntje schieten' en eigen 'koddobeiers' in dienst hadden. Anekdotische waarnemingen, bijv. over mannetjes snippen die over een 'goed oog voor de vrouwtjes' blijken te beschikken, verhogen de leesbaarheid. Toch heeft wat vogelaarsjargon de redactie kunnen passeren. Zo is op Landgoed Elswout zelfs een 'zingende man' gezien. Er staat niet bij of deze meneer daarbij in een boom zat... En wat te denken van 'nieuwe krenten in de stookpietenpap'? Jakkas. Zoals te verwachten blijkt met name de vogelbevolking van de Kennemerduinen indrukwekkend. Helaas bevestigen de waarnemingen dat de soorten van het open duin nog altijd in aantal afnemen. Het hoofdstuk over de vogeltrek draagt het meest wetenschappelijke karakter en is daarmee het minst leesbaar geworden. Maar weinig is de vogeltellers ontgaan. Ook de blauwe kiekens die ik (JV) vanuit de trein in de Haarlemmermeer wel eens zie, staan erin. Aan het slot is er aandacht voor een nieuwe kijk op de natuur. Natuurontwikkeling mag van deze vogelaars ook recreatieve doelen dienen. Want ook vogels kijken is een vorm van recreatie, niet waar?

BROEDVOGELS

Hans Vader, 1999. Veertien jaar broedvogelinventarisaties in de Amsterdamse Waterleidingduinen van 1984 tot en met 1997. Kosteloos aan te vragen bij Gemeentewaterleidingen Amsterdam, sector ecologie (Annelies Botschuyver), telefoon 023-5233529.

Dit rapport is een weergave van een inventarisatie van acht verschillende terreinen (plots genaamd) over een periode van 14 jaar. Enige terreinen werden begraasd en een hakhoutbos werd opnieuw in hakhoutbeheer genomen. Door nauwkeurig over een reeks van jaren de broedvogelbevolking te volgen kan de beheerder enige conclusies te trekken uit deze beheermaatregelen voor broedvogels. Uit het onderzoek blijkt dat de eerste jaren de vogelstand toenam, om in 1989 en 1990 de hoogste aantallen te bereiken. Hoewel de trend in de Amsterdamse Waterleidingduinen redelijk gelijk is aan de landelijke trend zijn er toch een aantal uitzonderingen. Zo wordt de begrazing met koeien opgevoerd als een reden dat vooral rietvogels in een bepaald gebied achteruit zijn gegaan. Op andere plaatsen is er echter meer riet gekomen in de verschillende infiltratiekanalen, waardoor de rietvogels juist weer zijn toegenomen. Het rapport sluit af met een aantal aanbevelingen, waarbij tussen de regels door de lezer merkt dat er kennelijk af en toe wat fout is gegaan. Zo stelt de auteur: "het maaien van waterplanten in de broed- en pullentijd zou in het Bartnaartkanaal niet meer mogen gebeuren" en "riet zou niet gemaaid mogen worden in de broedtijd". En dat is toch enigszins merkwaardig, omdat het vanzelfsprekend zou moeten zijn dat er niet in de broedtijd gemaaid dient te worden.

PUBLIKATIES